

ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARDA YÜKLEMENİN YERİNE GETİRİLMESİ TALEBİNİN İLERİ SÜRÜLEBİLECEĞİ SÜRE

*The Time for Requesting to Fulfil The Burden in
terms of Testamentary Dispositions*

Reyhhan TUHAN BOZ*

Öz

Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufla mirasçılara ya da ölüme bağlı tasarruftan yararlanacak kimselere bazı yüklemeler getirmesi mümkündür. Çalışmada mirasbırakanın bu şekilde öngörmüş olduğu yüklemelerin yerine getirilmesi talebinin ileri sürülebileceği süre ve bu talebin yükümlünün mirasçılara karşı ileri sürülmesinin mümkün olup olmadığı, doktrindeki farklı görüşler ile İsviçre Federal Mahkemesi ve Yargıtay kararları ışığında ele alınmıştır. Netice itibarıyla yüklemenin yerine getirilmesinin talep edilebilmesi için kanunî bir sınıır

* Doktor Öğretim Üyesi, Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, reyhantuhanboz@trabzon.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6324-5860.

Makale Gönderim Tarihi/Received: 16.10.2022.

Makale Kabul Tarihi/Accepted: 29.11.2022.

Atıf/Citation: Tuhan Boz, Reyhan. "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Yüklemenin Yerine Getirilmesi Talebinin İleri Sürülebileceği Süre." *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi* 4, no. 2 (2022): 798-822.

"Bu eser, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License ile lisanslanmıştır. / This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License."

bulunmadığı, mirasçının veya vasiyet alacaklısının ömrü boyunca veya en azından vasiyet konusundan yararlandığı sürece yüklemeyi yerine getirmek zorunda olduğu ve yükümlünün mirasçılarının art mirasçı ya da art vasiyet alacaklısı olarak atanmadıkça yüklemeyi yerine getirmekle yükümlü olmadığı kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yükleme, Zamanaşımı, Vasiyetname, Yükümlü, Miras, Ölüme Bağlı Tasarruf.

Abstract

Through the testamentary disposition, the inheritors can impose some burdens on their own heirs or on individuals who will profit from the testamentary disposition. The research took into account various interpretations of the doctrine as well as judgements from the Swiss Federal Court and the Turkish Court of Cassation to determine whether there is a time limit for submitting a request for the fulfilment of the burdens imposed by the testator and whether this request can be made against the heirs of the beholden. As a result, it has been determined that there is no legal time limit for demanding the burden's fulfilment, that the heir or specific legatee must fulfil the burden during their lifetime or at least for as long as they benefit from the will, and that heirs of the beholden are not obligated to fulfil the burden unless they have been appointed as reversioners.

Keywords: Burden, Prescription, Testament, Beholden, Inheritance, Testamentary Disposition.

GİRİŞ

Mirasbırakan, ölümünden sonra hüküm doğurmak üzere mirasçılara veya vasiyet alacaklılarına olumlu veya olumsuz bazı yükümlülükler getirebilir. Mirasbırakanın bir alacak hakkı

doğurmaksızın ölüme bağlı tasarrufuyla getirmiş olduğu bu yükümlülük, yükleme olarak ifade edilir.¹

Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufunda öngördüğü yükleme, bir alacak hakkı teşkil etmeksizin yüklemenin lehtarına sadece yüklemenin yerine getirilmesi hususunda bir talep hakkı tanımaktadır (TMK m. 515). Fakat yüklemenin yerine getirilmesine ilişkin bu talep hakkının ne zamana kadar ileri sürülebileceğinin; söz konusu yüklemeyi yerine getirmekle yükümlü olanların yanı sıra yükümlünün mirasçılarında da yüklemenin yerine getirilmesinin talep edilebilip edilemeyeceğinin irdelenmesi gerekmektedir.

Çalışmada öncelikle yükleme kavramının ortaya konulması ve benzeri diğer kavramlardan ayrımının yapılması için yükleme kavramı incelenecektir. Devamında yüklemelerin yerine getirilmesi ve buna ilişkin talep ele alınacaktır. Ardından yüklemenin yerine getirilmesine ilişkin talebin ileri sürülebileceği süre sorunu ve bu talebin yükümlünün mirasçılara karşı ileri sürülmesinin mümkün olup olmadığı doktrindeki farklı görüşler ve yargı kararları ışığında değerlendirilecektir.

¹ Bkz. Bruno Herzer, *Erbrechtliche Auflagen und Bedingungen* (Zürich: E. Lang, 1941), 37 ff.; Alexander Beck, *Grundriss des Schweizerischen Erbrechts* (Bern: Stämpfli Verlag, 1976), 88; Arnold Escher ve Arnold Escher, "Art. 482," iç. *Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Erbrecht, III. Band, Erste Abteilung: Die Erben (Art. 457-536)* (Zürich: Schulthess & CO AG, 1959), Rn. 13; Daniel Staehelin, "Art. 482," iç. *Basler Kommentar Zivilgesetzbuch II*, ed. Thomas Geiser, Stephan Wolf, (Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2019), Rn. 14; Kemal Tahir Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet," *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10, no. 1 (1953): 457-541, 468; Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1987) 281; Abdülkerim Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2004), 97; M. Kemal Oğuzman, *Miras Hukuku* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1984), 178.

I. YÜKLEME KAVRAMI

Kanunkoyucu TMK m. 515'te yer alan "*Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarruflarını koşullara veya yüklemelere bağlayabilir. Tasarruf hüküm ve sonuçlarını doğurduğu andan itibaren, her ilgili koşul veya yüklemenin yerine getirilmesini isteyebilir.*

Hukuka ve ahlaka aykırı koşullar ve yüklemeler, ilişkin buldukları tasarrufu geçersiz kılar.

Anlamsız veya yalnız başkalarını rahatsız edici nitelikte olan koşullar ve yüklemeler yok sayılır." hükmüyle mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufunda yüklemelere yer verebileceğini öngörmekle birlikte Alman Medeni Kanunu'nun aksine yükleme kavramını tanımlamamış, bu konuda detaylı bir düzenleme getirmemiştir.²

Kanunkoyucu yükleme (*Auflage*) kavramına iki farklı konuda daha yer vermiştir. Bunlar vakıflara ilişkin TMK m. 113/II ve bağışlamaya ilişkin TBK m. 291 hükümleridir. TMK m. 515 ve TBK m. 291 hükümlerinde 'yükleme' kavramı tercih edilmişken TMK m. 113/II hükmünde 'yükümlülük' kavramı yer almaktadır. Söz konusu hükümlerin karşılıkları olan 743 sayılı mülga TMK m. 80/II ve 462 ile 818 sayılı mülga BK m. 240 hükümlerinin tamamında ise kullanılan kavram 'mükellefiyet' şeklindedir. Mülga kanunlar döneminde doktrinde hukukî bir vazifenin yerine getirilmesi mecburiyetini ifade eden mükellefiyet, geniş anlamda mükellefiyet (*Rechtspflicht*) olarak adlandırılmaktayken 743 sayılı mülga TMK m. 80/II ve 462 ile 818 sayılı mülga BK m. 240 hükümleri anlamındaki mükellefiyet,

² BGB § 1940 hükmünde yükleme, mirasbırakanın vasiyetnameyle, mirasçı veya vasiyet alacaklısını, bir başkasına alacak hakkı vermeksizin bir edimde bulunmakla yükümlü kılması olarak ifade edilmiştir.

dar anlamda mükellefiyet (*Auflage*) olarak adlandırılmaktaydı.³ Esasen kanunkoyucu TMK m. 515 ve TBK m. 291’de kullanmayı tercih ettiği ‘yükleme’ kavramını TMK m. 113/II hükmünde de kullanarak söz konusu ayrıma duyulan ihtiyacı sona erdirebilirdi.⁴ Ancak bu hususa kanunkoyucu tarafından dikkat edilmediğinden TMK m. 113/II hükmünde yer alan yükümlülük kavramının, dar anlamda yükümlülüğü yani yüklemeyi ifade ettiğini belirtmek gerekmektedir.

Yükleme doktrinde “*ivazsız tevcihlere tevcihte bulunan tarafından eklenmiş olan ve tevcihi kabul eden, tevcihte bulunan kimse veya üçüncü şahısların menfaatına olmak üzere belli bir edimde bulunmak mecburiyeti altına sokan fer’i bir kayıt*” olarak tanımlanmaktadır.⁵ Ölüme bağlı tasarruflarda yükleme ise müşterek hukuktan günümüze gelen bir kavram olup mirasbırakanın alacak hakkı doğurmaksızın mirasçılara veya vasiyet alacaklılarına belli bir amacın gerçekleşmesine yönelik ölüme bağlı tasarrufunda öngördüğü yükümlülüktür.⁶

³ Turgut Akıntürk, “Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerine Bir İnceleme,” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi* 27, no. 3-4, (1970): 219-247, 232.

⁴ Vakıflara ilişkin TMK m. 113/II hükmünde de yükleme kavramının tercih edilmesi gerektiği yönünde bkz. Murat Sarıkaya, “Türk Medenî Kanunu'na Göre Vakıflarda Amacın Değiştirilmesi,” *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12, no. 2 (2021): 602-619, 612.

⁵ Akıntürk, “Şart ve Mükellefiyet,” 233-234; ayrıca bkz. Gürsoy, “Şart ve Mükellefiyet,” 468.

⁶ Doktrinde ölüme bağlı tasarruflarda yükleme kavramına ilişkin benzer tanımlar için bkz. Herzer, *Auflagen und Bedingungen*, 37 ff.; Gürsoy, “Şart ve Mükellefiyet,” 468; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, 281; Beck, *Schweizerischen Erbrechts*, 88; Akıntürk, “Şart ve Mükellefiyet,” 233-234; Yıldırım, *Şart ve Mükellefiyetler*, 97; Samim Gönensay ve Kemaleddin Birsen, *Miras Hukuku* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1963), 144; Oğuzman, *Miras Hukuku*, 178; Mustafa Dural ve Turgut Öz, *Miras Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2015), 162; Rona Serozan ve Baki İlkay Engin, *Miras Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 356; Zahit İmre ve Hasan Erman, *Miras Hukuku* (İstanbul: Der Kitabevi, 2018), 142; Gökhan Antalya, *Marmara*

Yükleme teşkil eden yükümlülük, mirasbırakanın son arzularını ifade eden bir ölüme bağlı tasarruftur.⁷ Örneğin, mirasçılarının kendisini unutmamasını isteyen mirasbırakan vasiyetnamesinde her ölüm yıl dönümünde kendisi için mevlit okutulmasını ya da öldüğünde evinin önündeki bahçeye gömülmeyi öngörebilir. Benzer şekilde mirasbırakan arazisini vasiyet ettiği kimselere bu arazinin bir kısmına tüm çocukların kullanımına açık bir park yaptırılmalarını da yükleyebilir. Mirasbırakan, yükleme ile esasında bir amacın gerçekleştirilmesini arzulamaktadır⁸ ve yüklemeyi de bu amacın gerçekleştirilmesi için öngörmüştür. Bu amaç, şahsî nitelikte olabileceği gibi dinî, ilmî, sosyal vb. bir amaç da olabilir.⁹

Mirasbırakan, yükleme ile arzuladığı amacın gerçekleştirilmesi için belli bir davranışta bulunma ya da kaçınma yönünde bir görev yüklemektedir.¹⁰ Fakat

Hukuk Yorumu Miras Hukuku, Cilt III, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 243; Mehmet Serkan Ergüne, *Vasiyetnamenin Yorumu* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2011), 122; Ali Naim İnan, Şeref Ertaş ve Hakan Albaş, *Miras Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 221; Fikret Eren ve İpek Yücer Aktürk, *Miras Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2019), 152.

⁷ Michael Lüdi, *Auflagen und Bedingungen in Verfügungen von Todes wegen unter Berücksichtigung des deutschen Rechts* (Zürich: Schulthess Verlag, 2016), 19, 21; Staehelin, *Basler Kommentar*, Art. 482, Rn.14.

⁸ Bilge Öztan, *Miras Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 276; Gürsoy, "Şart ve Mükellefiyet," 469, 473; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, 281; Yıldırım, *Şart ve Mükellefiyetler*, 98-99; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 162; Antalya, *Miras Hukuku*, 244; Akıntürk, "Şart ve Mükellefiyet," 234; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, 221; Ergüne, *Vasiyetnamenin Yorumu*, 122.

⁹ Gürsoy, "Şart ve Mükellefiyet," 469, 473; Akıntürk, "Şart ve Mükellefiyet," 234; Yıldırım, *Şart ve Mükellefiyetler*, 98-99; Oğuzman, *Miras Hukuku*, 185; Ergüne, *Vasiyetnamenin Yorumu*, 122; Öztan, *Miras Hukuku*, 279; Müjgan Gömeç, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Koşul ve Yüklemeler," *Kırıkkale Hukuk Mecmuası* 1, no. 1 (2021): 31-53, 44.

¹⁰ Bülent Köprülü, *Miras Hukuku Dersleri*, Cilt I, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1975-1976), 161; Gürsoy, "Şart ve Mükellefiyet," 474;

mirasbırakanın görev olarak öngördüğü davranışın nasihat veya tavsiye niteliğinde olup olmadığına dikkat edilmelidir. Başka bir ifadeyle nasihat ve tavsiye, yükleme ile karıştırılmamalıdır. Mirasbırakanın nasihat veya tavsiye niteliğindeki beyanları yükleme olarak değerlendirilemez. Mirasbırakanın bu türden arzularının bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Buna karşılık yükleme niteliğindeki arzuların yerine getirilmemesi hâlinde ilgilerin dava yoluna başvurmaları mümkündür.¹¹

Yükleme, lehtara¹² bir alacak hakkı tanımaz.¹³ Bu bağlamda yüklemenin yerine getirilmemesi hâlinde lehtar, tazminat talebinde bulunamaz; o sadece yüklemenin yerine getirilmesi

Yıldırım, *Şart ve Mükellefiyetler*, 99; Öztan, *Miras Hukuku*, 277; Akıntürk, “Şart ve Mükellefiyet,” 235; Eren ve Yücer Aktürk, *Miras Hukuku*, 152;

¹¹ Staehelin, *Basler Kommentar*, Art. 482, Rn. 19; Ergüne, *Vasiyetnamenin Yorumu*, 124; Akıntürk, “Şart ve Mükellefiyet,” 236; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, 281; Gönensay ve Birsen, *Miras Hukuku*, 144; Öztan, *Miras Hukuku*, 279.

¹² Yüklemenin lehtarı, mirasbırakanın kendisi olabileceği gibi yüklemeyi yerine getirmekle yükümlü mirasçı veya vasiyet alacaklısı da olabilir. Bkz. Herzer, *Auflagen und Bedingungen*, 28; Yıldırım, *Şart ve Mükellefiyetler*, 105; Ergüne, *Vasiyetnamenin Yorumu*, 123; Öztan, *Miras Hukuku*, 279; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 358; Böyle bir durumda yüklemenin mi yoksa bir koşulun ya da nasihatın mı söz konusu olduğuna her zaman dikkat edilmesi gerektiği hususunda bkz. Herzer, *Auflagen und Bedingungen*, 29; Lehtarın gerçek veya tüzel kişi veyahut kişilik hakkı olmayan bir varlık olması da mümkündür. Bkz. Köprülü, *Miras Hukuku Dersleri*, 162; Herzer, *Auflagen und Bedingungen*, 28; Hasan İşgüzar, Mehmet Demir ve Süleyman Yılmaz, *Miras Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2019), 65; Öztan, *Miras Hukuku*, 277-278.

¹³ Jean Nicolas Druey, *Grundriss des Erbrechts*, (Bern: Stämpfli Verlag, 2002), 148; Escher ve Escher, Art. 482, Rn. 13; Staehelin, *Basler Kommentar*, Art. 482, Rn. 17; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, 281; Öztan, *Miras Hukuku*, 277; Köprülü, *Miras Hukuku Dersleri*, 162; Eren ve Yücer Aktürk, *Miras Hukuku*, 152; Ergüne, *Vasiyetnamenin Yorumu*, 130; Gömeç, “Koşul ve Yüklemeler,” 45.

için dava hakkına sahiptir.¹⁴ Lehtarın yüklemenin yerine getirilmesi için başvurduğu dava da teknik anlamda ifa davası değildir. Bu dava, davacının kendisine bir ifade bulunulmasına değil; sadece mirasbırakan tarafından yükümlülük ile izlenen amacın sağlanmasına yöneliktir.¹⁵

Yüklemelerin ilgililer lehine bir alacak hakkı doğurmaması, onları vasiyetlerden ayıran özelliğidir.¹⁶ Ayrıca yüklemenin malvarlığına ilişkin bir menfaat olması da şart değildir.¹⁷ Fakat doğrudan ya da dolaylı olarak bir malvarlığı değerinin belirli kişilere kazandırılmasını esas alan ölüme bağlı tasarruf, yükleme olarak değil vasiyet olarak nitelendirilir.¹⁸ Nitekim vasiyet ile mirasbırakan belirli bir malvarlığı değeri üzerinde bir kimseye

¹⁴ Christian Brückner, Thomas Weibel ve Francesca Pesenti, *Die erbrechtlichen Klagen* (Zürich: Schulthess Verlag, 2022), 177; Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*, 239; Druey, *Grundriss des Erbrechts*, 148; Staehelin, *Basler Kommentar*, Art. 482, Rn. 17; Akıntürk, “Şart ve Mükellefiyet,” 236; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 357; Yıldırım, *Şart ve Mükellefiyetler*, 99; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 142; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 163; İşgüzar, Demir ve Yılmaz, *Miras Hukuku*, 66; Öztan, *Miras Hukuku*, 277; Eren ve Yücer Aktürk, *Miras Hukuku*, 154; Antalya, *Miras Hukuku*, 247; BGE 94 II 88.

¹⁵ Herzer, *Auflagen und Bedingungen*, 54; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 166; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 360; Yıldırım, *Şart ve Mükellefiyetler*, 123; Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*, 239.

¹⁶ Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*, 32; Philipp Studhalter, “Art. 482,” iç. Orell Füssli *Kommentar: ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, ed. Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf, Marc Amstutz ve Roland Fankhauser, (Zürich: Orell Füssli Verlag, 2021), Rn. 8; Staehelin, *Basler Kommentar*, Art. 482, Rn. 17; Oğuzman, *Miras Hukuku*, 185; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, 222; BGE 101 II 25, 27.

¹⁷ Herzer, *Auflagen und Bedingungen*, 38; Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*, 25; Gürsoy, “Şart ve Mükellefiyet,” 504; Ergüne, *Vasiyetnamenin Yorumu*, 130; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 163; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 358; Öztan, *Miras Hukuku*, 279; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, 222.

¹⁸ Druey, *Grundriss des Erbrechts*, 149; Gürsoy, “Şart ve Mükellefiyet,” 504-505; Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*, 67; Ergüne, *Vasiyetnamenin Yorumu*, 130-131; Öztan, *Miras Hukuku*, 279; krş. Antalya, *Miras Hukuku*, 235.

alacak hakkı sağlama niyetindeyken, yüklemde her ne kadar bir malvarlığı değeri yüklemenin konusunu oluştursa da mirasbırakan arzuladığı amacın gerçekleşmesi için bir tahsiste bulunmaktadır.¹⁹

Yükleme, koşuldan da farklı bir hukukî kurumdur. Koşula bağlanan ölüme bağlı tasarrufun hükümlerini doğurabilmesi için koşulun gerçekleşmesi gerekir. Fakat yüklemenin yerine getirilip getirilmemesinin ölüme bağlı tasarruf üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır.²⁰ Bununla birlikte yüklemenin yerine getirilmesi tek başına dava edilebilirken koşulun yerine getirilmesi için dava açılmaz.²¹

II. YÜKLEMENİN YERİNE GETİRİLMESİ

Yükleme bir yönüyle de ahlaki bir yükümlülüktür ve hukuken lehtara bir alacak hakkı vermese de yerine getirilmesine ilişkin talep hakkının ileri sürülmesine çoğu durumda gerek olmayacağı düşünülmektedir.²² Buna rağmen yüklemenin yerine getirilmediği, mirasbırakanın iradesinin göz

¹⁹ Ergüne, *Vasiyetnamenin Yorumu*, 130; krş. İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 142; Gürsoy, "Şart ve Mükellefiyet," 501 ff.; Köprülü, *Miras Hukuku Dersleri*, 161;

²⁰ Druey, *Grundriss des Erbrechts*, 149; Staehelin, *Basler Kommentar*, Art. 482, Rn. 1; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, 282; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 164; Oğuzman, *Miras Hukuku*, 179; Gönensay ve Birsen, *Miras Hukuku*, 145; Eren ve Yücer Aktürk, *Miras Hukuku*, 153; Öztan, *Miras Hukuku*, 284; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 359; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, 222; Gömeç, "Koşul ve Yüklemeler," 48.

²¹ Peter Weimar, "Art. 428," iç. *Berner Kommentar: Die gesetzlichen Erben; Die Verfügungsfähigkeit, Die Verfügungsfreiheit, Die Verfügungsarten, Die Verfügungsformen*, Art. 457-516 ZGB (Bern: Stämpfli Verlag, 2009), Rn. 2; Studhalter, *Orell Füssli Kommentar*, Art. 482, Rn. 11; Oğuzman, *Miras Hukuku*, 179; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 164; Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*, 31; Öztan, *Miras Hukuku*, 279; Gömeç, "Koşul ve Yüklemeler," 48.

²² Herzer, *Auflagen und Bedingungen*, 61.

ardı edildiği hâller bulunmaktadır. Bu nedenle kanunkoyucu TMK m. 515/I hükmünde ölüme bağlı tasarrufun hüküm ve sonuçlarını doğurduğu andan itibaren her ilgilinin yüklemenin yerine getirilmesini isteyebileceğini öngörmüştür. Yukarıda ifade edildiği üzere yükleme, bir alacak hakkı tanımaz. Dolayısıyla hükümde ilgililere yüklemenin yerine getirilmesine ilişkin tanınan dava hakkı, borçlar hukuku anlamında bir ifa davası değildir. Söz konusu davada bir ifada bulunulması talep edilmez, yalnızca mirasbırakanın arzuladığı amacın yerine getirilmesi istenir.²³ Sadece yüklemenin aynen yerine getirilmesi imkânı tanıyan bu talep (*Vollziehungsanspruch*), *sui generis* nitelik arz etmektedir.²⁴ Yüklemenin yerine getirilmemesi sebebiyle bir tazminat talebi de doğmayacağından bu davada yöneltilecek talep, yalnızca geleceğe yönelik olabilir.²⁵

Yüklemenin yerine getirilmesi talep edildiğinde esas olan mirasbırakanın öngördüğü yükümlülüğün rıza ile yerine getirilmesidir. Bu bağlamda yüklemenin yerine getirilmiş sayılması için yükümlünün ortaya koyduğu davranışlar neticesinde yüklemenin tam olarak başarılı biçimde yerine getirilmesinin gerekip gerekmediği ya da gerekli dikkat ve özenin gösterilmiş olmasının yeterli olup olmayacağı önem arz etmektedir. Tek seferde yerine getirilecek veya açıkça tanımlanmış yükümlülükler bakımından yüklemenin yerine

²³ Gürsoy, "Şart ve Mükellefiyet," 513-514; Escher ve Escher, Art. 482, Rn. 21; Studhalter, *Orell Füssli Kommentar* Art. 482, Rn. 8; Oğuzman, *Miras Hukuku*, 185; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 166; Öztan, *Miras Hukuku*, 280; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 145; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, 223.

²⁴ Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*, 239; Staehelin, *Basler Kommentar*, Art. 482, Rn. 28; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 360; benzer şekilde Yıldırım, yüklemenin yerine getirilmesine ilişkin talebi, talebin konusu bir hak iddiası olmadığından bahisle "özel bir talep ve dava" olarak nitelendirmektedir. Bkz. Yıldırım, *Şart ve Mükellefiyetler*, 123.

²⁵ Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*, 239.

getirilip getirilmediğinin tespiti daha kolaydır. Buna karşılık mirasbırakan periyodik olarak tekrarlanacak bir yükümlülük öngörmüşse veya yükümlülük kişisel özelliklerle bağlantılıysa tam olarak yerine getirmeden ne anlaşılması gerektiğini ortaya koymak daha zor olacaktır.²⁶ Bu tespit yapılırken yükümlünün gerçekleştirdiği davranışların yeterliliği her somut olayın kendi koşulları içerisinde değerlendirilmeli ve bu değerlendirmede yine mirasbırakanın iradesi, arzuladığı amaç esas alınmalıdır.²⁷ Öte yandan yüklemenin bir alacak hakkı yaratmadığı sadece yerine getirme talebi tanıdığı göz önünde bulundurulduğunda yükümlüden yüklemenin yerine getirilmesi konusunda bir başarı beklenmemeli; sadece yükümlünün mirasbırakanın arzuladığı amacın gerçekleşmesi için gerekli dikkat ve özeni göstermiş olması yeterli olmalıdır. Burada yükümlünün becerileri, eğitim durumu gibi bireysel özellikleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Yükümlü gereken özeni göstermesine rağmen başarısız olmuşsa bu hâlde yüklemenin yerine getirilmiş olduğu kabul edilmelidir.²⁸

Yüklemenin rıza ile yerine getirilmemesi hâlinde ise yüklemeyi yerine getirmek zorunda olan mirasçıya veya vasiyet alacaklısına karşı dava açılır.²⁹ Davacı ise, yüklemenin yerine getirilmesi ile ilgili olan, yükleme ile izlenen amacın yerine getirilmesinde maddî veya manevî menfaati olan herkeştir.³⁰

²⁶ Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*, 240.

²⁷ Uzun süreli periyodik olarak devam eden yükümlülükler bakımından değişen koşullar dikkate alınmalıdır. Bkz. Herzer, *Auflagen und Bedingungen*, 64 ff.; Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*, 241.

²⁸ Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*, 240.

²⁹ Yıldırım, *Şart ve Mükellefiyetler*, 101 ff.; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 165; Öztan, *Miras Hukuku*, 281;

³⁰ Mirasbırakan yüklemenin lehtarını açıkça belirlemişse yüklemenin yerine getirilmesini sadece bu kişi ya da kişiler talep edebilir. Bkz. Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 166.

Davacının illâki hukukî bir menfaatinin mevcudiyeti gerekmez.³¹ Örneğin, bir hayır kurumu, hatta mirasbırakanın bir dostu ya da bakıcısı da yüklemenin yerine getirilmesi için dava açabilir.³²

III. YÜKLEMENİN YERİNE GETİRİLMESİNİN TALEP EDİLEBİLECEĞİ SÜRE

Yüklemenin yerine getirilmesinin ne zamana kadar talep edilebileceği önem arz etmektedir. Öncelikle, mirasbırakan, yüklemenin devam edeceği süreyi açıkça belirlemiş olabilir veya yorum yoluyla mirasbırakanın yüklemeyi belli bir süre için öngördüğü neticesine varılabilir. Bu hâlde öncelikle mirasbırakanın öngördüğü bu süre göz önünde bulundurulmalıdır.³³ Örneğin, mirasbırakan on yıl boyunca ya da 2030 yılına kadar kimsesiz çocuklara yardımda bulunma yükümlülüğü getirmişse sürenin sona ermesiyle artık yükleme talep edilemeyecektir. Buna karşılık mirasbırakan tarafından böyle bir süre öngörülmemişse yüklemenin ne zamana kadar devam edeceği hususunda kanunkoyucu açık bir düzenleme getirmemiştir. Bu konudaki önemli içtihatları ve doktrindeki farklı görüşleri şu şekilde özetlemek mümkündür:

İsviçre Federal Mahkemesi, eski tarihli bir kararında yüklemelerin yerine getirilmesine ilişkin talebin zamanaşımına

³¹ Studhalter, *Orell Füssli Kommentar*, Art. 482, Rn. 11; Escher ve Escher, Art. 482, Rn. 20; Staehelin, *Basler Kommentar*, Art. 482, Rn. 25; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 165; Öztan, *Miras Hukuku*, 280; aksi kanaatte bkz. Weimar, *Berner Kommentar*, Art. 428, Rn. 34.

³² Gürsoy, “Şart ve Mükellefiyet,” 514; Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*, 244-245; Studhalter, *Orell Füssli Kommentar*, Art. 482, Rn. 11; Staehelin, *Basler Kommentar*, Art. 482, Rn. 25; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 146; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, 222-223.

³³ Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*, 248; Staehelin, *Basler Kommentar*, Art. 482, Rn. 33; Yıldırım, *Şart ve Mükellefiyetler*, 125; Antalya, *Miras Hukuku*, 247.

tâbi olup olmadığının şüpheli olduğunu belirtmekle birlikte, her hâlükârda dava hakkı doğmadan zamanaşımının başlamayacağına işaret ederek vasiyetnamelerin yerine getirilmesine ilişkin TMK m. 602 (ZGB Art. 601) hükmünde öngörülen on yıllık sürenin kıyasen uygulanabileceğini ifade etmiştir.³⁴ Daha sonraki tarihli bir Federal Mahkeme kararına konu olayda, mirasbırakanın, bir zaman sınırı getirmeksizin, vasiyet ettiği malın tamamının veya bir kısmının satılması ya da kamulaştırılması hâlinde, elde edilen gelirin mirasçılara miras hakları oranında devredilmesine ilişkin öngörmüş olduğu yüklemenin ne kadar süre yerine getirilmesi gerektiği hususundaki tespitinde³⁵: yüklemenin talep edilebileceği sürenin kanunda düzenlenmemiş olmasının açık ya da örtülü bir boşluk olarak nitelendirilemeyeceğini; zira burada tasarruf özgürlüğünün esas alınması gerektiğini ve kanunî bir sınırlama bulunmadığı sürece tasarruf özgürlüğünün geçerli olmaya devam edeceğini, buradaki problemin hakkaniyet kavramı dahilinde çözülmesinin daha doğru olacağını ifade etmiştir. Bu bağlamda vasiyetnameye göre satış veya kamulaştırma hâlinde elde edilen gelirin tüm mirasçılara paylaşılması gerektiği ve mirasbırakan bir süre ile sınırlandırmadığından bu yükümlülüğün kanunun izin verdiği sürece devam edeceği; fakat TMK m. 521 (ZGB Art. 488) hükmünde art mirasçı atama iki kuşakla sınırlandırılmış olduğundan mirasbırakanın vasiyetnameyle normal olarak 50-70 yıl hatta daha uzun süreli hukukî bağlar kurabileceği; bu sürenin, hakkında kanunî bir zaman sınırlanması öngörülmemiş olması sebebiyle vasiyetnameyle ilgili yüklemeler bakımından da geçerli olabileceğini belirtilmektedir. Ayrıca mahkeme, yüklemenin

³⁴ BGE 76 II 208-209; Ayrıca bkz. Hans Michael Riemer, "Bedingungen und Auflagen, namentlich bei Schenkungen und Verfügungen von Todes wegen. Zugleich eine Analyse von BGE 120 II 182," *Jusletter*, Temmuz, <https://jusletter.weblaw.ch/juslissues/2000/83/657.html>, Rn. 11.

³⁵ BGE 87 II 355-364.

tasarruf özgürlüğüyle bağdaştığı ölçüde ve kanunen bir zaman sınırı getirilmediği sürece ne ahlâka ne de hukuka aykırı olacağını ve yükümlünün hayatı boyunca veya en azından vasiyetten faydalandığı sürece yüklemeyi yerine getirmek zorunda olduğunu ifade etmiştir. Buna karşılık mahkeme, yükümlünün ölümü hâlinde onun mirasçılara yüklemeyi yerine getirme talebinin ileri sürülüp sürülemeyeceği konusunda bir hüküm kurmadığını açıkça dile getirmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da lehine vasiyette bulunulan kimseye vasiyette belirtilen arsa üzerine hastanenin istediği şekilde bir pavyon yapılması ve bu pavyona mirasbırakan ile kocasının adının verilmesi yönündeki yüklemenin yerine getirilmesine ilişkin davadan *“ilgililer tarafından zamanaşımına bağlı olmaksızın her zaman açılması mümkün olan bir ifa davası”* olarak bahsetmiştir.³⁶

Doktrinde ise bazı yazarlar³⁷, yükleme ve vasiyet arasındaki benzerlik sebebiyle vasiyetlere ilişkin zamanaşımı süresinin yüklemelere de kıyasen uygulanacağını savunurken; bazı yazarlar, bu görüşü yüklemenin alacak hakkı ortaya çıkarmaması sebebiyle reddetmektedir.³⁸

Weimar, yükümlünün işlem özgürlüğünü hukuka ve ahlaka aykırı olacak biçimde sınırlandırmadığı sürece yüklemenin

³⁶ YHGK E. 1982/2-540 K. 1982/922 T. 26.11.1982 (Kazancı 10.08.2022).

³⁷ Bu görüşteki yazarlar için bkz. Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*, 248; Christian Brückner, Thomas Weibel ve Francesca Pesenti, *Die erbrechtlichen Klagen*, 179, dn. 163; Staehelin, *Basler Kommentar*, Art. 482, Rn.31.

³⁸ Bkz. Brückner, Weibel ve Pesenti, *Die erbrechtlichen Klagen*, 179; Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*, 248; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 361; Yükleme bir alacak hakkı tanımadığından alacak hakkı için geçerli olan genel zamanaşımı süresinin de yüklemenin yerine getirilmesi talepleri bakımından uygulanması mümkün değildir. Bkz. *Weimar*, *Berner Kommentar*, Art. 428, Rn. 25.

ömür boyu yerine getirilebileceği kanaatindedir.³⁹ Öte yandan yazar, Federal mahkemenin art mirasçı atanmasına ilişkin TMK m. 521/II (ZGB 488/II) hükmünden hareketle iki kuşaklık, 50- 70 yıllık hatta biraz daha uzun süreli bir hukukî bağın caiz olduğu yönündeki kararında dava konusunun bir yüklenme değil vasiyet olduğunu ve her hâlükârda vasiyetname özgürlüğünün anlamının mirasbırakanın ölümünden sonra 50-70 yıl daha yüklemenin korunmasını gerekli kılmayacağını, aksi hâlde mirasbırakanın bir vakıf kurması gerektiğini savunmaktadır.⁴⁰ Yazara göre yükümlüye onun ölümüyle sona erecek şekilde bağlı olmayan yüklemeler sona ermezler.⁴¹ Örneğin, mirasbırakanın oğlu mirasbırakandan kısa bir süre sonra ölmüşse o zaman torunu yüklemeleri yerine getirmekle yükümlü olabilir. Fakat Federal Mahkeme'nin kararında TMK m. 521/II (ZGB Art. 488/II) ile kurduğu ilişki neticesinde yükümlünün bağımsız yüklemelerin yükümlüsünün mirasçılarını bağladığı fakat mirasçılarının mirasçılarını bağlamadığına ulaşılır.⁴²

Druey'e göre mirasbırakanın iradesi daha kısa bir süreyi göstermediği sürece genel hukuk ilkeleri temelinde zaman bakımından bir üst sınırın uygulanması gerekir. Yazar, bu sınırın Federal Mahkeme'nin bir kararında (BGE 87 II 355, 362-363) kabaca 50-70 yıl olarak belirlenmiş olduğunu ve bunun da TMK m. 521/II (ZGB Art. 488/II) hükmünde belirtilen iki kuşaklık zaman dilimine denk geldiğini; bununla birlikte mahkemenin,

³⁹ Weimar, *Berner Kommentar*, Art. 428, Rn. 5; Escher ve Escher, yüklemenin zaman bakımından sınırlandırılmaksızın talep edilmesinin, belirli hukuk ilkeleriyle çatışması halinde sınırlandırılabilceğini ifade etmektedir. Bkz. Escher ve Escher, Art. 482, Rn. 26.

⁴⁰ Weimar, *Berner Kommentar*, Art. 428, Rn. 5.

⁴¹ Riemer, "Bedingungen und Auflagen," Rn. 9; Weimar, *Berner Kommentar*, Art. 428, Rn. 6.

⁴² Weimar, *Berner Kommentar*, Art. 428, Rn. 6.

mirasbırakanın yalnızca yüklemeyi yerine getirecek kimsenin ömrünü hayal edebileceğini varsaymış olduğunu belirtmektedir.⁴³ *Studhalter*'e göre ise yükleme yükümlünün ölümüyle, en geç 50 ila 70 yıl sonra, sona erer.⁴⁴

Lüdi ise, yüklemelerin tabi olacağı azami sürenin kural olarak yükümlünün yaşam süresinden bağımsız olarak belirlenmesi gerektiği kanaatindedir. Yazara göre eğer mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufuyla yüklemeyi zaman bakımından sınırlandırmışsa yükümlünün yaşam süresi değil, bu süre dikkate alınmalıdır.⁴⁵ Fakat TMK m. 521/II (ZGB 488/II) hükmü, bu hâlde kıyasen uygulanacak bir sınır teşkil eder. Buna göre bir yüklemenin azami süresi, iki kuşağın ortalama yaşam süresinden hareketle mirasbırakanın ölümünden itibaren 50-70 yıllık bir süreye tekabül eder ama *favor testamenti* ilkesi gereği bu süre 70 yıl olarak kabul edilmelidir.⁴⁶ Mirasbırakan yükleme için belli bir süre öngörmemişse veya yorum yoluyla da yüklemeyi bir süreye tabi tuttuğu sonucu çıkarılamıyorsa, TMK m. 521/II hükmünden çıkarılan 70 yıllık azamî süre uygulanır. Bu kapsamda yükümlüden veya vasiyet konusundan bağımsız, intikal edebilen bir yükleme söz konusu ise mirasbırakanın ölümünden itibaren 70 yıl boyunca yüklemenin yerine getirilmesi talep edilebilir. Buna karşılık yükümlü ile yükleme arasında sıkı ilişki bulunuyorsa yükümlünün ortalama yaşam beklentisine göre azamî süre belirlenir. Buna göre mirasbırakanın ölüm anındaki yükümlünün yaşı ile ortalama yaşam beklentisi arasında 70 yıldan uzun süre varsa azamî süre, bağımsız yüklemelerde olduğu gibi 70 yıldır.⁴⁷

⁴³ Druey, *Grundriss des Erbrechts*, 150.

⁴⁴ *Studhalter, Orell Füssli Kommentar*, Art. 482, Rn.14.

⁴⁵ Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*,84-85.

⁴⁶ Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*,85.

⁴⁷ Lüdi, *Auflagen und Bedingungen*, 85-86.

Türk doktrininde bazı yazarlar, Federal Mahkeme'nin bahsedilen kararından (BGE 87 II 355-364) hareketle mahkemenin kural olarak mirasbırakanın yüklemeyi yerine getirecek kimseyi onun ömrü boyunca yükümlülük altına sokmak istediği varsayımını kabul etmiş olduğunu; eğer mirasbırakanın bu yönde farazî iradesi belirlenemiyorsa o zaman TMK m. 521/II hükmünün kıyas yoluyla uygulanmasıyla sürenin yükümlü ile onun ilk sıradaki mirasçılarının hayatlarıyla sınırlandırılması gerektiğini kabul etmiş olduğunu belirtmektedir.⁴⁸ Bazı yazarlar ise Federal Mahkeme'nin yüklemeyi yerine getirmekle yükümlü kimsenin ömrü boyunca bu yüklemenin devam edeceğini açıkladığını; yükümlü kimsenin ölümünden sonra yüklemenin ifasının bu kimsenin mirasçılarında talep edilip edilemeyeceği sorusunu cevapsız bıraktığını ifade etmektedir.⁴⁹

*Antalya'*ya göre yüklemenin zamansal sınırı, mirasbırakanın amacına ve yüklemenin konusuna göre belirlenmelidir. Yazara göre yüklemenin süresiz olarak kabul edilmesine de bir mâni bulunmamaktadır.⁵⁰ *Serozan* ise kalıcı bir edim arzulayan mirasbırakanın yükleme yerine vakıf kurması gerektiğini belirtmektedir.⁵¹

Kanaatimizce, bu sorunun çözümünde İsviçre Federal Mahkemesi kararı (BGE 87 II 355-364) dikkatlice incelenmelidir. Kararda, her şeyden önce yüklemenin yükümlünün mirasçılara intikali hususunda bir değerlendirme yapılmamış olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Federal Mahkeme burada yalnızca mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünün zaman bakımından kanunî bir sınırı olup olmadığını değerlendirmiştir.

⁴⁸ Bkz. Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 167; Yıldırım, *Şart ve Mükellefiyetler*, 125-126; Antalya, *Miras Hukuku*, 247.

⁴⁹ Bkz. İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 146.

⁵⁰ Antalya, *Miras Hukuku*, 247.

⁵¹ Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 361.

Bu bakımdan art mirasçı atanmasında iki kuşak sınırını getiren TMK m. 521 (ZGB Art. 488) hükmünde dahi mirasbırakanın 50 ila 70 yıl gibi bir süre sonraki intikali konu alan bir tasarrufta bulunabileceği hatırlatılmıştır. Dolayısıyla Federal Mahkemece yükleme bakımından TMK m. 521 (ZGB Art. 488) hükmünün kıyasen uygulanmasından türetilen 70 yıllık zamanaşımı söz konusu değildir. Bu karardan, yüklemenin TMK m. 521 (ZGB Art. 488) hükmünün kıyasen uygulanmasıyla 70 yıl veya daha farklı bir süre sınırına tâbi olduğu sonucu çıkartılamaz. Kaldı ki TMK m. 521 hükmünün uygulanması bakımından da 50-70 yıl gibi bir azamî süre bulunmamaktadır. TMK m. 521 hükmündeki iki kuşak sınırının öngörülmesinin amacı, bir malvarlığının veya terekeye dahil olan malın tedavülden kaldırılması ve nesiller boyu belirli kişilere intikalinin sağlanması suretiyle art mirasçılık kurumunun pratikte *aile fideikomisi*⁵² veya benzeri sonuç doğuracak bir hâle dönüşmesinin önüne geçmektir.⁵³ Böylece önemli büyüklükteki servetin bölünmeden nesiller boyu aile içinde tutulması engellenerek feodalite benzeri bir düzenin ortaya çıkması tehlikesinin bertaraf edilmesi hedeflenmektedir. Bu durum ya Alman Medeni Kanunu'nda olduğu gibi teslim için gereken süreyi sınırlandırarak⁵⁴ ya da Türk- İsviçre Medeni

⁵² Aile fideikomisi, "bir kimsenin irade açıklamasıyla, malvarlığında bulunan bir malı veya terekesinin tamamını, kendisinin öngördüğü intikal sırasına göre ve üzerinde tasarrufta bulunulmasını yasaklayacak şekilde aileye özgülemesidir.". Ayrıntılı bilgi için bkz. İpek Sevda Söğüt, "Roma ve Türk Hukuku'nda Aile Fideikomisi (Fideicommissum Familiae Relictum) Kavramı," *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 147, (2020):143-181,143.

⁵³ Weimar, *Berner Kommentar*, Art. 488, Rn.11; Studhalter, *Orell Füssli Kommentar*, Art. 488, Rn.10; Balthasar Bessenich ve Samuel Rickli, "Art. 488," iç. *Basler Kommentar Zivilgesetzbuch II*, ed. Thomas Geiser, Stephan Wolf, (Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2019), Rn. 4; Söğüt, "Aile Fideikomisi Kavramı," 178; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 175.

⁵⁴ BGB § 2109/I hükmünde art mirasçı atamasının mirasın açılmasından 30 yıl sonra geçersiz olacağı düzenlenmiştir.

Kanunu'nda benimsendiği gibi art mirasçılarının sayısını sınırlandırarak önlenmeye çalışılmaktadır.⁵⁵ Burada göz önünde bulundurulması gereken bir diğer husus ise TMK m. 522/II hükmüne göre mirasbırakanın mirasın art mirasçıya geçişini ileri bir tarihe bağlamasının mümkün olmasıdır. Örneğin, mirasbırakan mirasın 2150 yılı itibariyle art mirasçıya geçmesini öngörebilir. Böyle bir durumda öngörülen tarihe kadar miras, güvence göstermeleri koşuluyla ön mirasçının mirasçılarına intikal edecektir. Doktrinde bu durumun engellenmesi için mirasbırakanın belirleyebileceği tarihin TMK m. 797 hükmünün kıyasen uygulanmasıyla en çok 100 yıllık bir süreyle sınırlandırılmasının yerinde olacağı ileri sürülmektedir.⁵⁶ Bu tartışma da göstermektedir ki TMK m. 521 hükmü, 50-70 yıllık bir süre sınırını ihtiva etmemektedir.

Mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufta bulunurken koşul, vasiyet veya vakıf kurma imkânına rağmen bir yüklemeye getirmektedir. Mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufla yükümlülük arasında güçlü bir bağ olmasını isteseydi söz konusu görevi bir koşul olarak getirerek amacını gerçekleştirmek için daha etkili bir tercihte bulunmuş olurdu. Benzer şekilde amacının daimî olmasını isteyen mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufla vakıf kurabilirdi. Veyahut bir kişinin doğrudan alacaklı konumuna geleceği bir vasiyette de bulunmayı tercih edebilirdi. Bunlar yerine lehtarına bir alacak hakkı doğurmayan yüklemeye kurumunu tercih etmiş bulunan mirasbırakan, yüklemenin

⁵⁵ Weimar, *Berner Kommentar*, Art. 488, Rn.12.

⁵⁶ Studhalter, *Orell Füssli Kommentar*, Art. 488, R n.11; Stephanie Hrubesch-Millauer, "Art. 488," iç. *CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht: Erbrecht Art. 457-640 ZGB*, ed. Peter Breitschmid, Alexandra Jungo, (Zürich: Schulthess Verlag, 2016), Rn. 12; İsviçre hukukunda bu öneriyi sunan yazarların gerekçeleri hakkında bilgi için bkz Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 176; *Weimar'* a göre mirasbırakanın art mirasçıya geçişi için ileri bir tarihin öngörülmesinin mümkün olduğu ve bu şekilde yapılacak art mirasçı atamasının doğrudan TMK m. 372/II' ye aykırı olamayacağı kanaatindedir. Bkz. Weimar, *Berner Kommentar*, Art. 488, Rn.14.

yerine getirilmesinin esasen son arzularının yükümlü için ifade ettiği manevî anlamla ilişkili olduğunun farkındadır. Yükümlünün, ölenin son arzusuna göstereceği sadâkati zaman bakımından sınırlayan bir kural bulunmamaktadır. Öte yandan yükümlü ile mirasbırakan arasındaki manevî bağın, nesilden nesile aktarılmasının beklenebilir olmadığı da açıktır.

Yükümlü, yükleme tanımı gereği, ancak karşılıksız bir kazandırmanın kabul edeni olabilir. Bu bağlamda mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufla yüklediği yüklemenin yükümlüsü, vasiyet alacaklıları ile mirasçılardır. Kanaatimizce, mirasbırakan bir süre sınırı getirmemişse yüklemenin yerine getirilmesi, yükümlünün ömrü boyunca, en azından vasiyetten faydalandığı sürece, talep edilebilir. Yükümlünün ölümüyle ise kural olarak yükleme sona erer. Mirasbırakanın öngördüğü görev, yükümlünün mirasçılara geçmez. Zira mirasçılardan ve vasiyet alacaklılarının mirasçılara, mirasbırakandan bir intikal söz konusu değildir. Dolayısıyla bu kimseler, yüklemenin yükümlüsü olmazlar. Örneğin, mirasbırakan bir süre getirmeksizin, taşınmazını vasiyet etmiş olduğu kimseye evin bedelinin binde biri ile her yıl yoksullara yemek dağıtılmasını öngörmüş olsun. Vasiyet alacaklısının mirasbırakandan beş yıl sonra ölmesi hâlinde bu yükümlülük, vasiyet alacaklısının çocuğuna veya yasal mirasçılara geçmez. Ancak, TMK m. 521 çerçevesinde bir art mirasçılık durumu söz konusu ise o zaman yükleme de art mirasçıya geçer. Bu hâlde yükümlünün mirasçılardan yüklemenin yerine getirilmesinin talep edilmesinin TMK m. 521 hükmünde belirtilen iki kuşak sınırına tâbi olacağını söylemek mümkün olur.

SONUÇ

Yükleme, lehtara bir alacak hakkı tanımaz. Bununla birlikte mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufunda öngördüğü yüklemenin yerine getirilmesi, TMK m. 515 hükmüne göre menfaati olan herkes tarafından yükümlüden dava yoluyla talep

edilebilir. Bu dava, teknik anlamda bir ifa davası olmayıp sadece yüklemenin aynen yerine getirilmesi imkânı tanıyan, *sui generis* nitelikte bir davadır.

Yüklemenin yerine getirilmesine ilişkin talep hakkı tanıyan kanunkoyucu, söz konusu talebin ne zamana kadar ileri sürülebileceğini belirtmemiştir. Bu hususta İsviçre Federal Mahkemesi'nin bir kararının (BGE 87 II 355-364) doktrindeki görüşleri şekillendirdiği tespit edilmişse de doktrinde özellikle yüklemenin talep edilebileceği süre ve yükümlünün mirasçılara karşı bu talebin ileri sürülüp sürülemeyeceği noktasında farklı görüşler bulunmaktadır.

Kanaatimizce mirasbırakan yüklemeyi süre ile sınırlandırmamışsa yükümlü, ömrü boyunca, en azından vasiyetten faydalandığı sürece kendisinden yüklemenin yerine getirilmesi talep edilebilir. Yükümlünün ölümüyle kural olarak yükleme sona erer. Mirasbırakanın öngördüğü yükleme, yükümlünün mirasçılara geçmez. Yükümlünün mirasçuları, yüklemenin yükümlüsü değildir. Ancak TMK m. 521 çerçevesinde bir art mirasçılık durumu söz konusu ise o zaman yükleme de art mirasçıya geçer. Ancak böyle bir durumda, yüklemenin, yükümlünün mirasçılara intikali bakımından TMK m. 521/II hükmünde belirtilen iki kuşak sınırına tâbi olur.

Hakem Değerlendirmesi: Çift kör hakem.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını belirtmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması olmadığını belirtmiştir.

Etik Kurul Onayı: Yazar, etik kurul onayının gerekmediğini belirtmiştir.

Peer Review: Double peer-reviewed.

Financial Support: The author received no financial support for this study.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest.

Ethics Committee Approval: The author stated that ethics committee approval is not required.

KAYNAKÇA

- Akıntürk, Turgut. "Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerine Bir İnceleme." *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi* 27, no. 3-4 (1970): 219-247.
- Antalya, Gökhan. *Marmara Hukuk Yorumu Miras Hukuku*. Cilt III. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Beck, Alexander. *Grundriss des Schweizerischen Erbrechts*. Bern: Stämpfli Verlag, 1976.
- Bessenich, Balthasar ve Samuel Rickli. "Art. 488." iç. *Basler Kommentar Zivilgesetzbuch II*. ed. Thomas Geiser, Stephan Wolf. Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2019.
- Brückner, Christian, Thomas Weibel ve Francesca Pesenti. *Die erbrechtlichen Klagen*. Zürich: Schulthess Verlag, 2022.
- Druey, Jean Nicolas. *Grundriss des Erbrechts*. Bern: Stämpfli Verlag, 2002.
- Dural, Mustafa ve Turgut Öz. *Miras Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2015.
- Eren, Fikret ve İpek Yücer Aktürk. *Miras Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2019.
- Ergüne, Mehmet Serkan. *Vasiyetnamenin Yorumu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2011.
- Escher, Arnold ve Arnold Escher. "Art. 482." iç. *Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Erbrecht, III. Band, Erste Abteilung: Die Erben (Art. 457-536)*. Zürich: Schulthess & CO AG, 1959.
- Gömeç, Müjgan. "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Koşul ve Yüklemler." *Kırkkale Hukuk Mecmuası* 1, no. 1 (2021): 31-53.
- Gönensay, Samim ve Kemaleddin Birsen. *Miras Hukuku*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1963.
- Gürsoy, Kemal Tahir. "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet." *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10, no. 1 (1953): 457-541.

- Herzer, Bruno. *Erbrechtliche Auflagen und Bedingungen*. Zürich: E. Lang, 1941.
- Hrubesch-Millauer, Stephanie. "Art. 488." iç. *CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht: Erbrecht Art. 457-640 ZGB*. ed. Peter Breitschmid, Alexandra Jungo. Zürich: Schulthess Verlag, 2016.
- İmre, Zahit ve Hasan Erman. *Miras Hukuku*. İstanbul: Der Kitabevi, 2018.
- İnan, Ali Naim, Şeref Ertuş ve Hakan Albaş. *Miras Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- İşgüzar, Hasan, Mehmet Demir ve Süleyman Yılmaz. *Miras Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2019.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip. *Miras Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1987.
- Köprülü, Bülent. *Miras Hukuku Dersleri*. Cilt I. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1975-1976.
- Lüdi, Michael. *Auflagen und Bedingungen in Verfügungen von Todes wegen unter Berücksichtigung des deutschen Rechts*. Zürich: Schulthess Verlag, 2016.
- Oğuzman, M. Kemal. *Miras Hukuku*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1984.
- Öztan, Bilge. *Miras Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Riemer, Hans Michael. "Bedingungen und Auflagen, namentlich bei Schenkungen und Verfügungen von Todes wegen. Zugleich eine Analyse von BGE 120 II 182." *Jusletter*, Temmuz, https://jusletter.weblaw.ch/juslissues/2000/83/_657.html.
- Sarıkaya, Murat. "Türk Medenî Kanunu'na Göre Vakıflarda Amacın Değiştirilmesi." *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12, no. 2 (2021): 602-619.
- Serozan, Rona ve Baki İlkay Engin. *Miras Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

- Söğüt, İpek Sevda. "Roma ve Türk Hukuku'nda Aile Fideikomisi (Fideicommissum Familiae Relictum) Kavramı." *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 147, (2020):143-181.
- Stahelin, Daniel. "Art. 482." iç. *Basler Kommentar Zivilgesetzbuch II.* ed. Thomas Geiser, Stephan Wolf. Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2019.
- Studhalter, Philipp. "Art. 482." iç. *Orell Füssli Kommentar: ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch.* ed. Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf, Marc Amstutz, Roland Fankhauser. Zürich: Orell Füssli Verlag, 2021.
- Weimar, Peter. "Art. 428." iç. *Berner Kommentar: Die gesetzlichen Erben; Die Verfügungsfähigkeit, Die Verfügungsfreiheit, Die Verfügungsarten, Die Verfügungsformen, Art. 457-516 ZGB.* Bern: Stämpfli Verlag, 2009.
- Yıldırım, Abdülkerim. *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler.* Ankara: Turhan Kitabevi, 2004.